

Brüsszel, 2015.10.1.
COM(2015) 480 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A
TANÁCSNAK**

**a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére,
megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló
1005/2008/EK tanácsi rendelet előírásainak alkalmazásáról**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK tanácsi rendelet előírásainak alkalmazásáról

1. BEVEZETÉS

A jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat (IUU-halászat) kimeríti a halállományokat, pusztítja a tengeri élőhelyeket, aláássa az élelmiszer-ellátás biztonságát, torzítja a versenyt, méltánytalanul hátrányos helyzetbe hozza a tisztességes halászokat, valamint – főként a fejlődő országokban – veszélybe sodorja a part menti közösségek megélhetését. Az IUU-halászat emellett komoly környezetvédelmi veszélyt jelent a halállományokra nézve, és a halászati ágazat teljes összeomlásához vezethet. Az IUU-halászból származó termékekkel folytatott kereskedelem értéke a becslések szerint éves szinten legalább 10 milliárd euróra rúg¹. Évente 11–26 millió tonna halat fognak ki jogellenesen, ami a világszintű fogásmennyiség legalább 15%-a. Ez jelentős veszteségekkel jár az erőforrások, a bevételek, az élelmezés és a megélhetés terén. Ráadásul komoly fenyegetést jelent az emberi jogokra és biztonságra, a tengerbiztonságra, a gazdasági tevékenységekre, valamint a tengeri és szárazföldi kereskedelemre nézve.

Mivel egyes államok elhanyagolják a lobogó szerinti állam felelősségéből fakadó, nemzetközi jogon alapuló kötelezettségeiket, a nemzetközi közösségnek új utakat kellett keresnie az IUU-halászat problémájának kezelésére. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) a felelősségteljes halászatra vonatkozó, 1995-ös magatartási kódexe, valamint az ugyancsak a FAO által elfogadott, a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló 2001. évi nemzetközi cselekvési terv (IPOA) egy új korszak kezdetét jelentette a tengeri erőforrások fenntarthatóságáért történő nemzetközi összefogásban. Az IUU-halászat elleni küzdelem keretét és eszközeit ezek a nemzetközi halászati jog – különösen az ENSZ 1982. évi tengerjogi egyezménye (UNCLOS) és a halállományokról szóló 1995. évi ENSZ-megállapodás (UNFSA) – összefüggésében jogilag nem kötő erejű szövegek képezték. Ezen előírások értelmében valamennyi állam köteles megfelelő intézkedéseket hozni a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítására és együttműködni azok megvalósításában. Ezenkívül a FAO 2009-ben elfogadta a kikötő szerinti államoknak a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló intézkedéseiről szóló megállapodást (PSMA). Az említett megállapodás célja összehangolt intézkedések révén biztosítani a megerősített többoldalú együttműködést az IUU-halászat elleni küzdelem és az ilyen halászból származó termékek piacra jutásának megakadályozása terén. A regionális halászati gazdálkodási szervezetek ugyancsak dolgoztak ki intézkedéseket az IUU-halászat megfékezésére, például fogási dokumentációs rendszereket hoztak

¹ Agnew *et al.* (2009) PLoS ONE 4(2): e4570.

létre², kibővítették a lobogó szerinti államok kötelezettségeinek körét és listát vezettek az IUU-halászatot folytató hajókról³.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete fenntartható fejlesztési céljai (Sustainable Development Goals) között ugyancsak elismerte a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelem fontosságát, és az ilyen halászatot az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások megőrzéséhez és fenntartható hasznosításához kapcsolódó fenntartható fejlődés céljával összefüggő megoldandó problémák egyikeként azonosította⁴.

Az Európai Unió (EU) az UNCLOS, az UNSFA és a PSMA szerződő fele, valamint tagja vagy tagsággal nem rendelkező együttműködő fele hat, tonhallal foglalkozó regionális halászati gazdálkodási szervezetnek⁵, illetve tizenegy, tonhaltól eltérő fajokkal foglalkozó regionális halászati gazdálkodási szervezetnek⁶.

Tekintettel a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat problémájának kiterjedt és sürgető voltára, az EU úgy határozott, hogy szigorítja fellépéseit, és az érvényben lévő nemzetközi keretek figyelembevételével további intézkedéseket fogad el. A Tanács 2008-ban fogadta el a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK rendeletet (IUU-rendelet)⁷, amely 2010. január 1-jével lépett hatályba. 2009-ben a Bizottság részletes szabályokat fogadott el az IUU-rendelet végrehajtására vonatkozóan⁸.

Az IUU-rendelet rámutat az egyes országok (tagállamok vagy harmadik országok) azon felelősségére, hogy parti, illetve lobogó, kikötő vagy piac szerinti államként teljesíteniük kell nemzetközi kötelezettségeiket. Ez a rendelet átlátható és megkülönböztetésmentes eszköz, amely lobogótól függetlenül egyaránt vonatkozik a halászati erőforrások uniós piacra juttatását célzó kereskedelmi kiaknázásában használt valamennyi hajóra és a halászati tevékenységekben részt vevő uniós polgárookra. Az IUU-rendelet célja, hogy megelőzze, megakadályozza és felszámolja a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatból származó termékek EU-ba irányuló kereskedelmét.

E cél elérése érdekében az EU számos eszközt vezetett be a nyomonkövethetőség javítására, valamint az EU, a tagállamok, a harmadik országok és a regionális halászati gazdálkodási szervezetek közötti kommunikáció és együttműködés elősegítésére. Ilyen eszköz többek között az uniós fogási tanúsítási rendszer, a tagállamok közötti kölcsönös segítségnyújtási rendszer, a harmadik országokkal való együttműködésre vonatkozó eljárás és az IUU-hajók jegyzékbe vétele.

Az EU-n belüli és kívüli IUU-halászat elleni fellépés keretében az EU nemcsak az emberek megélhetéséhez szükséges források megvédésére törekszik, de támogatja a jogszerű halászati ágazat fejlődését is, továbbá egyenlőbb versenyfeltételeket teremt. E cél érdekében a halászati

² A regionális halászati gazdálkodási szervezetek fogási dokumentációs rendszerei tekintetében lásd az 1010/2009/EK bizottsági rendelet (HL L 280., 2009.10.27., 1. o.) V. mellékletét a regionális halászati gazdálkodási szervezetek által elfogadott és az IUU-rendelet követelményeinek megfelelő fogási dokumentációs rendszerekről.

³ A regionális halászati gazdálkodási szervezetek IUU-hajólistái tekintetében lásd a legutóbb az (EU) 1296/2015 bizottsági végrehajtási rendelettel (HL L 199., 2015.7.29., 12. o.) módosított 468/2010/EU bizottsági rendelet mellékletének B. részét.

⁴ Lásd a 14.4 számú célkitűzést (*goal*) a következő weboldalon: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html>

⁵ A részletes lista itt található: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_hu.htm

⁶ A részletes lista itt található: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_hu.htm

⁷ HL L 286., 2008.10.29., 1. o.

⁸ Az 1010/2009/EK bizottsági rendelet, HL L 280., 2009.10.27., 1. o.

gazdálkodás színvonalának emelésén dolgozik mind harmadik országokban, mind a tagállamokban.

IUU-politikája mellett az EU kidolgozott és végrehajtott más természeti erőforrások – például fák⁹, illetve vadon élő állatok és növények¹⁰ – fenntartható gazdálkodását érintő stratégiákat is.

Az IUU-rendelet 55. cikke előírja, hogy a tagállamoknak jelentést kell küldeniük a Bizottságnak a rendelet alkalmazásáról. E jelentések és saját megfigyelései alapján a Bizottságnak jelentést kell tennie a Tanács és az Európai Parlament felé.

Öt évvel az IUU-rendelet hatálybalépése után számos kézzelfogható eredmény mutatkozik. Közleményünkben röviden bemutatjuk az IUU-rendelet legfontosabb vívmányait¹¹. A rendeletnek a kirakodás és átrakodás ellenőrzését érintő tagállami végrehajtásával, a fogási tanúsítványok számadataival, a kivittel, behozattal és újrakivittel, az információtechnológiai (IT) rendszerekkel, a szankciók alkalmazásával, az együttműködéssel, valamint a képzéssel és a figyelemfelhívással kapcsolatos részletes statisztikai adatok az IUU-rendelet alkalmazásának és végrehajtásának helyzetéről szóló tanulmányban található¹².

2. AZ IUU-RENDELET – LEGFONTOSABB VÍVMÁNYOK

Az EU számára az elmúlt években kiemelt szakpolitikai jelentőséggel bírt az IUU-halászat elleni harc. Ez a harc a következő négy fő, egymással érintkező cselekvési területen folyt: együttműködés a tagállamokkal; együttműködés harmadik országokkal; feltételezett IUU-hajók tevékenységének kivizsgálása, valamint együttműködés nemzetközi szinten és az érdekelt felek között. Az EU e területek mindegyikén arra összpontosított, hogy strukturális reformok révén megteremtse a kedvező változásokhoz szükséges környezetet, és csak végső eszközként nevezett meg országokat, vállalkozásokat vagy személyeket.

2.1. EGYÜTTMŰKÖDÉS A TAGÁLLAMOKKAL

➤ A tagállamok és felelősségük lobogó szerinti államként

Az IUU-rendelettel egy időben két másik fontos uniós jogszabály is hatályba lépett: az ellenőrzési rendelet¹³ és a halászati engedélyekről szóló rendelet¹⁴. Ezek hatására lényegesen megújult az EU ellenőrzési rendszere, garantálva a megkülönböztetésmentességet az uniós vizeken, illetve a harmadik országok vizein halászó uniós hajók tekintetében. A Bizottság mindhárom rendelet

⁹Lásd az erdészeti jogszabályok végrehajtásával, az erdészeti irányítással és az erdészeti termékek kereskedelmével (FLEGT) kapcsolatos cselekvési tervet a következő weboldalon: <http://www.euflegt.efi.int/flegt-action-plan>

¹⁰ Lásd a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós fellépés rögzítését a következő dokumentumokban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének uniós megközelítéséről (COM(2014) 64 final, 2014.2.7.), valamint bizottsági szolgálati munkadokumentum az érdekelt felekkel a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének uniós megközelítéséről folytatott konzultáció válaszainak összefoglalásáról (SWD(2014) 347 final, 2014.11.26.).

¹¹ A jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemmel kapcsolatos uniós szabályok – többek között a vonatkozó jogi dokumentumok, magyarázatok és sajtóanyagok – a következő weblapon érhetők el: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/index_hu.htm

¹² http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/iuu-regulation-application/index_en.htm

¹³ HL L 343., 2009.12.22., 1. o.

¹⁴ HL L 286., 2008.10.29., 33. o.

végrehajtása terén komoly erőfeszítéseket tesz annak biztosítására, hogy a tagállamok ugyanúgy teljesítsék lobogó szerinti államként feladataikat, ahogy azt a harmadik országoktól is elvárjuk.

➤ **A tagállamok és felelősségük kikötő szerinti államként**

Az IUU-rendelet stabil keretet nyújt a tagállamok számára a kikötő szerinti állam intézkedéseinek végrehajtásához, csökkentve ezzel annak valószínűségét, hogy az IUU-halászatból származó termékek kirakodása közvetlenül az EU területén történjen. Az IUU-rendelet értelmében harmadik ország hajói számára csak a kijelölt kikötők hozzáférhetők, és a kikötőket ezek a hajók csak szigorú feltételek mellett használhatják. 2012-ben és 2013-ban az uniós tagállamok közel 1500 halászhajót vizsgáltak meg kikötőikben. Ezek a vizsgálatok számos szabálysértést megállapítottak, köztük ilyeneket: hibás kirakodási nyilatkozat benyújtása, téves adatok bejegyzése a hajó fedélzeti naplójába, a kikötő szerinti állam intézkedéseinek figyelmen kívül hagyása, ideértve a belépésre vonatkozó értesítés elmulasztását vagy az ellenőr távollétében történő kirakodást.

Az uniós kikötőkben tartózkodó harmadik országbeli hajók kirakodási vagy átrakodási műveleteinek szigorú ellenőrzése számos változást eredményezett. Jó példa erre Las Palmas kikötője, ahol a spanyol hatóságok szigorúan ellenőrzik a magas kockázatú nyugat-afrikai halászatból származó termékeket, ami jelentősen csökkentette a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászati tevékenységből származó kirakodott termékek mennyiségét.

➤ **A tagállamok és felelősségük piac szerinti államként**

Az IUU-rendelet ellenőrző eszközöket biztosít a tagállamok számára az EU-ba történő behozatal tekintetében, lehetővé téve az uniós vizeken kívüli halászati tevékenységből származó termékek EU-ba irányuló kereskedelmének nyomon követését. A fogási tanúsítványokból és a kereskedelmi adatokból származó értesülések felhasználása és megosztása révén a tagállami hatóságok növelték a behozatali ellenőrzések eredményességét. Ezek az értesülések szilárd alapot nyújtanak a hatékony kockázatelemzéshez, amely segítségével a hatóságok mérlegelhetik például, hogy van-e értelme követni halgazdálkodási szempontból egy adott behozatali mintát. A hatékony kockázatelemzés döntő fontossággal bír, ha figyelembe vesszük a halászati import volumenét: 2010 és 2013 között a tagállamokhoz több mint 810 000 fogási tanúsítvány és 108 000 feldolgozási nyilatkozat érkezett, miközben ők maguk több mint 6400 ellenőrzési megbízást adtak ki.

Az IUU-rendelet rendelkezései előírják, hogy el kell utasítani a behozatalt, ha a tagállamok által végzett ellenőrzés megállapítja, hogy a szállítmány IUU-tevékenységből származik. 2010 óta a tagállamok több mint 200 importszállítmányt utasítottak vissza. A visszautasítás okai között a következők szerepeltek: hamis, érvénytelen, hibásan vagy hiányosan kitöltött fogási tanúsítvány; az országok vagy a regionális halászati gazdálkodási szervezetek állományvédelmi és gazdálkodási előírásainak megsértése, ideértve a kvóták figyelmen kívül hagyását; tengeren történő jogellenes átrakodás; fogás az adott regionális halászati gazdálkodási szervezet területén működési engedéllyel rendelkező hajók jegyzékében nem szereplő hajóval, valamint együttműködés elmulasztása vagy a fogás tanúsításáért felelős lobogó szerinti állam nem megfelelő intézkedése.

A hatékony ellenőrzés érdekében javult a tagállamokon belüli együttműködés a határellenőrzésekben érintett hatóságok, azaz a vámügyi, az egészségügyi és a halászati szervek között, melyeknek össze kell hangolniuk tevékenységüket annak érdekében, hogy távol tartsák az EU piacától az IUU-halászatból származó termékeket.

➤ A tagállamok közötti együttműködés

Az IUU-rendelet megkönnyíti az IUU-halászat kezelésével kapcsolatos tagállami együttműködést. A kölcsönös segítségnyújtási rendszer révén a tagállamok figyelmeztethetik egymást, ha IUU-halászatból származó termékekkel kapcsolatos ügyletek nyomára bukkannak, a Bizottság pedig arra használhatja a rendszert, hogy riasztást küldjön és továbbítsa az információkat valamennyi tagállamnak. 2010 óta a Bizottság a kölcsönös segítségnyújtási rendszeren keresztül több mint 160 üzenetet küldött a tagállami hatóságoknak, hogy felhívja figyelmüket a kockázattal járó helyzetek ellenőrzésének szükségességére, illetve hogy vizsgálatot kérjen a feltételezett jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászati tevékenységek tekintetében. A tagállamok megosztják egymással információikat az importszállítmányok visszautasításáról, valamint a halászhajók, gazdasági szereplők és az importtevékenységek célzott ellenőrzéséről. Ilyen üzenetet kaptak a tagállamok például a nyugat-afrikai partoknál tevékenykedő harmadik országbeli halászhajók jogsértő magatartásáról. Ennek következtében a különböző parti államok több mint 4,2 millió eurónyi bírságot szabtak ki. Egy másik konkrét esetben egy harmadik országnak 2 millió eurót meghaladó összegű engedélyezési illetéket kellett visszafizetnie, mert hamis engedélyeket bocsátott ki.

2.2. EGYÜTTMŰKÖDÉS HARMADIK ORSZÁGOKKAL

A nemzetközi jogi keret előírásai szerint valamennyi tagállamnak kötelessége megfelelő intézkedéseket elfogadni, valamint együttműködni a fenntartható tengerierőforrás-gazdálkodás biztosítása érdekében. A lobogó szerinti állam és a parti állam felelőségének fogalma egyre inkább megerősödött a nemzetközi halászati jogban, és mára összekapcsolódott a kellő gondosság elvével; vagyis az ilyen állam köteles minden tőle telhetőt megtenni a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat megakadályozása érdekében, így többek között meg kell hoznia a szükséges adminisztratív és végrehajtási intézkedéseket annak biztosítására, hogy az adott állam lobogója alatt közlekedő hajók, az adott állam állampolgárai vagy a vizein tevékenykedő halászhajók ne vegyenek részt olyan tevékenységekben, amelyek sértik a tengeri biológiai erőforrásokkal kapcsolatban alkalmazandó állományvédelmi és gazdálkodási előírásokat; továbbá ezek megsértése esetén az ilyen állam köteles egyeztetni más államokkal és együttműködni velük a kivizsgálásban, valamint szükség esetén elrettentő erejű szankciót szab ki, amely megfosztja az elkövetőt a jogellenes tevékenységből származó haszontól.

Az IUU-rendelet által bevezetett eszközök és módszertan gondoskodik arról, hogy valamennyi ország teljesítse a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászattal és a halászati gazdálkodással kapcsolatos fenti kötelezettségeket. A lobogó szerinti állam értesítései, a fogási tanúsítványok és a nem együttműködő harmadik országok azonosítása révén az EU-nak hatékony eszköztár áll rendelkezésére ahhoz, hogy harmadik országokkal együttműködve eredményesebben vívja meg az IUU-halászat elleni globális harcot.

Az EU az IUU-halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló intézkedésekkel segíti a harmadik országokat abban, hogy képesek legyenek kezelni halászati gazdálkodással kapcsolatos problémáikat. A cél harmadik – többek között fejlődő – országok megsegítése a párbeszéd, az együttműködés, valamint a műszaki és fejlesztési támogatás eszközeivel abban, hogy kidolgozzák stratégiáikat és intézkedéseiket, kellően elrettentő erejű szankciókkal sújtsák a szabályok megszegőit, javítsák az állományvédelmet és a tengeri erőforrások fenntartható kiaknázását, és jobb lehetőségeket kínálnak a halászközösségeknek és a tisztességes gazdasági szereplőknek. Az elmúlt néhány év során a Bizottság több harmadik országnak is segítséget tudott nyújtani abban, hogy alapvető változásokat érjenek el halászati politikájukban, például javítsák a szabályozást, a kapacitásépítést, a nyomon követést, az

ellenőrzést és a felügyeletet. Ezek az országok átültették a reformokat szabályozásukba, és halgazdálkodásukat összhangba hozták az érvényes nemzetközi jogi előírásokkal.

➤ **A behozott tengeri halászati termékek eredményesebb nyomon követése**

Az uniós fogási tanúsítási rendszer bevezetésének célja az EU-ban forgalomba hozott tengeri halászati termékek nyomkövethetőségének javítása volt a teljes termelési lánc mentén („a hálótól a tányérig”). A fogási tanúsítási rendszer a harmadik országokkal való együttműködés alapját képezi. Eddig 91 harmadik ország küldött értesítést illetékes hatóságával kapcsolatban az IUU-rendeletnek megfelelően, és alkalmazza az uniós fogási tanúsítási rendszert az EU-ba irányuló kivitelek tekintetében¹⁵.

A harmadik országok értékelésének részeként a Bizottság az Európai Halászati Ellenőrző Hivatallal (EFCA) együttműködésben elemzi a harmadik országokból származó fogási tanúsítványok mintáit, hogy azonosíthassa ezen országok validálási rendszereinek gyenge pontjait és hiányosságait. Ezt követően kérésre képzési és kapacitásépítési lehetőséget kínál a szóban forgó harmadik országoknak, biztosítva azok folyamatos fejlődését a fogási tanúsítványok validálása terén¹⁶. Ezenkívül számos harmadik ország vezetett már be korszerű IT-rendszereket a fogási tanúsítványok validálásához szükséges adatok összehasonlítására, továbbá több harmadik ország hozott olyan, piac szerinti állammal kapcsolatos intézkedéseket (például nemzeti fogási tanúsítási rendszer), amelyek szerepelnek a FAO cselekvési tervének (IPOA) ajánlásai között.

➤ **A halászati irányítás javítása párbeszéd révén**

Az IUU-halászat elleni uniós politika elsődleges célja a harmadik országokkal való együttműködés a magatartásváltozás előmozdítása és a halászati irányítás megerősítése terén. Ha megtörtént a harmadik ország mint parti, lobogó, kikötő vagy piac szerinti állam megfelelésének értékelése, valamint a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni harc iránti elköteleződés szintjének értékelése, figyelembe véve az ország általános fejlettségi szintjét is, megkezdődhet a párbeszéd.

A Bizottság eddig csaknem 50 országgal kezdeményezett dialógust. A párbeszéd – ülések és látogatások sorából álló – folyamata már több mint 15 országban vezetett szabályozási és igazgatási reformokhoz. A harmadik országokkal való együttműködés kézzelfogható eredményei közé tartozik a javuló halászati irányítás, különösen a felülvizsgált szabályozás, a FAO IUU-halászzal kapcsolatos nemzetközi cselekvési tervével (IPOA) összhangban lévő nemzeti cselekvési terv (NPOA) elfogadása, a szigorúbb szankciók, a különböző illetékes hatóságok jobb együttműködése, koordinálása és mozgósítása, valamint a legmagasabb szintű elköteleződés a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelem terén. A párbeszéd folyamata egyfajta keretet biztosít az országok számára a megfigyelés, ellenőrzés és felügyelet (MCS) szigorítására a halászati tevékenységek fokozottabb megfigyelése révén, ideértve a műholdas hajómegfigyelési rendszernek (VMS) a saját felségvizeken és a saját felségvizeken kívül halászó flottákkal kapcsolatos követelményeit, valamint a felügyelet és az ellenőrzés megerősítését.

¹⁵ Azon harmadik országok listája, amelyek illetékes hatóságukkal kapcsolatos értesítést küldtek az IUU-rendeletnek megfelelően, itt található: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/info/flag_state_notifications_en.pdf

¹⁶ Ilyen tevékenységre került sor a Fülöp-szigeteken, Curaçaón, a Zöld-foki-szigeteken, Ghánában, Pápua Új-Guineán, a Salamon-szigeteken és Koreában.

➤ **Előzetes azonosítás nem együttműködő harmadik országgént („sárga lap”)**

Azokban az esetekben, amikor a harmadik országgal folytatott párbeszéd nem tudta orvosolni a megállapított hiányosságokat, a Bizottság értesítette a harmadik országot annak kockázatáról, hogy az IUU-halászat elleni küzdelemben nem együttműködő országgént kerülhet azonosításra (**előzetes azonosítás nem együttműködő harmadik országgént, 32. cikk, „sárga lap”**). A nem együttműködő harmadik országgént való előzetes azonosítás eddigi 18 esetének mindegyikében a Bizottság olyan egyedi intézkedéseket javasolt az adott ország számára, amelyekkel az meghatározott határidőn belül kezelheti az azonosított hiányosságokat. Ez az eljárás együttműködési lehetőséget teremt az eredményesebb halászati irányítás eléréséhez.

Az előzetes azonosítást, az azonosítást, az előzetes azonosítás feloldását és a listáról való törlést érintő munkája során Bizottság elsősorban a harmadik országok által végzett intézkedések vizsgálatára támaszkodik: részt vesznek-e az adott ország lobogója alatt közlekedő hajók IUU-tevékenységekben, folytatnak-e IUU-tevékenységeket az adott ország vizein, milyen piaci tevékenységek (feldolgozás, kivitel) és kikötői tevékenységek figyelhetők meg? A Bizottság értékeli továbbá a nemzetközi megállapodásoknak és a puha jogi eszközöknek való megfelelést, ideértve a regionális halászati gazdálkodási szervezet intézkedéseit, vizsgálja a végrehajtási eszközöket (például, hogy rendelkezésre áll-e megfelelő jogi és adminisztratív keret), valamint az IUU-tevékenységre adott konkrét válaszokat (többek között az elrettentés hatékonyságát) és a fejlődő ország státuszát.

Nem együttműködő harmadik országgént való előzetes azonosításra irányuló eljárás indult 2012 novemberében Belize, Kambodzsa, Fidzsi, Guinea, Panama, Srí Lanka, Togo és Vanuatu ellen¹⁷; 2012 novemberében Curaçao, Ghána és Korea ellen¹⁸; 2014 júniusában a Fülöp-szigetek és Pápua Új-Guinea ellen¹⁹; 2014 decemberében a Salamon-szigetek, Tuvalu, Saint Kitts és Nevis, valamint Saint Vincent és Grenadine-szigetek ellen²⁰, továbbá 2015 áprilisában Thaiföld ellen²¹.

Azok az országok, melyeket előzetesen nem együttműködőként azonosítottak, de a javasolt intézkedésekkel összhangban fejlődést mutattak, szükség szerint további időt kaptak a reformok befejezéséhez. 2013 júliusában a Bizottság addig elért fejlődésük alapján meghosszabbította az előzetes azonosítási státuszt Fidzsi, Panama, Srí Lanka, Togo és Vanuatu részére annak érdekében, hogy elegendő idő álljon rendelkezésükre a felülvizsgált jogi keret elfogadására és a nemzetközi követelményeknek megfelelő ellenőrzőkapacitás megteremtésére. 2014 júliusában ugyancsak hosszabbítást kapott Curaçao, Ghána és Korea; 2015 februárjában a Fülöp-szigetek és Pápua Új-Guinea, majd 2015 márciusában Ghána és Curaçao.

➤ **Azonosítás nem együttműködő harmadik országgént („piros lap”)**

Azokban az esetekben, amikor egy előzetesen azonosított ország nemzetközi kötelezettségeit elhanyagolva elmulasztotta orvosolni az IUU-halászattal kapcsolatos problémákat, a Bizottság az adott országot az IUU-halászat elleni küzdelemben nem együttműködő harmadik országgént azonosította (**azonosítás nem együttműködő harmadik országgént, 31. cikk, „piros lap”**), és javaslatot tett a Tanácsnak arra, hogy a szóban forgó országot vegye fel a nem együttműködő harmadik országok listájára (**listára vételi eljárás, 33. cikk**). Az azonosítás és az azt követő listára

¹⁷ HL C 354., 2012.11.17., 1. o.

¹⁸ HL C 346., 2013.11.27., 26. o.

¹⁹ HL C 185., 2014.6.17., 2. és 17. o.

²⁰ HL C 447., 2014.12.13., 6., 16. és 13. o., HL C 453., 2014.12.17., 5. o.

²¹ HL C 142., 2015.4.29., 7. o.

vétel kereskedelmi intézkedéseket von maga után, ideértve a nem együttműködőként azonosított országból származó halászati termékek EU-ba történő behozatalának tilalmát, valamint az uniós hajók tevékenységének tilalmát a nem együttműködőként azonosított ország vizein.

Nem együttműködő harmadik országgént való azonosításra irányuló eljárás indult 2013 novemberében Belize, Kambodzsa és Guinea ellen²², 2014 októberében pedig Srí Lanka ellen²³. A **listára vételi eljárás**, melynek eredményeképpen a Tanács ezen országoknak a nem együttműködő harmadik országok listájára történő felvételéről határozott, Belize, Kambodzsa és Guinea esetében 2014 márciusában²⁴, Srí Lanka esetében pedig 2015 januárjában zárult le²⁵.

Az azonosítási eljárás következményeként végrehajtásra kerül a **18. cikk (1) bekezdése g) pontjának** rendelkezése, azaz a tagállamoknak el kell utasítaniuk a halászati termékek behozatalát az azonosított harmadik országból, ha a fogási tanúsítványok validálásának kelte későbbi, mint a Bizottság végrehajtási határozata hatálybalépésének időpontja. A listára vételi eljárás a Tanács végrehajtási határozata hatálybalépésének időpontjától a **38. cikkben** meghatározott kereskedelmi intézkedéseket vonja maga után, azaz a behozatal tilalmát, a fogási tanúsítványok el nem fogadását, a halászhajók megvásárlásának tilalmát, az uniós halászhajók lobogójának ilyen ország lobogójára történő lecserélésének tilalmát, bérleti megállapodások megkötésének tilalmát, az uniós halászhajók ilyen országokba irányuló kivitelének tilalmát, a tagállamok állampolgárai és az ilyen országok közötti magánkereskedelmi megállapodások megkötésének tilalmát, az EU-val közös halászati művelet végzésének tilalmát, a fennálló kétoldalú halászati megállapodások vagy partnerségi megállapodások esetleges felmondását, és/vagy a kétoldalú halászati megállapodások vagy partnerségi megállapodások megkötésére irányuló tárgyalások elmaradását.

➤ **Az előzetes azonosítás feloldása és törlés a listáról („zöld lap”)**

A párbeszéd folyamata az eljárás minden szintjén töretlen marad. Amennyiben az előzetesen azonosított, azonosított vagy listára vett országok tartós javulást eredményező, konkrét lépéseket tettek az IUU-halászat elleni küzdelem terén, a Bizottság feloldotta az előzetes azonosítási státuszt, vagy javaslatot tett a Tanácsnak az adott ország listáról való törlésére, attól függően, hogy mely szakaszban tartott az eljárás (ún. „zöld lap”).

A Bizottság 2014 októberében feloldotta Fidzsi, Panama, Togo és Vanuatu előzetes azonosítási státuszát, tekintettel a halászati gazdálkodás strukturális reformjaira és e reformok hatékony végrehajtásának meggyőző biztosítékaira²⁶. A Tanács 2014 decemberében törölte a nem együttműködő harmadik országok listájáról Belize-t, tekintettel a halászati gazdálkodási rendszer felülvizsgálatára és az IUU-halászat elleni küzdelem terén tett konkrét intézkedésekre²⁷. A Bizottság 2015 áprilisában feloldotta Korea és a Fülöp-szigetek előzetes azonosítási státuszát, tekintettel a halászati gazdálkodás alapvető strukturális reformjaira és e reformok hatékony végrehajtásának meggyőző biztosítékaira²⁸.

➤ **Harmadik országok támogatása**

A tartós változások elérése érdekében gyakran szükség van képzésre és kapacitásépítésre.

²² HL C 346., 2013.11.27., 2. o.

²³ HL L 297., 2014.10.15., 13. o.

²⁴ HL L 91., 2014.3.27., 43. o.

²⁵ HL L 33., 2015.2.10., 15. o.

²⁶ HL C 364., 2014.10.15., 2. o.

²⁷ HL L 360., 2014.12.17., 53. o.

²⁸ HL C 142., 2015.4.29., 5. o., HL C 142., 2015.4.29., 6. o.

Az IUU-halászattal kapcsolatos párbeszéd folyamata keretét biztosít ehhez a kapacitásépítéshez, ezenkívül a Bizottság az Európai Halászati Ellenőrző Hivatallal (EFCA) együttműködésben külön kérésre bizonyos harmadik országok számára egyedi kapacitásépítő tréningeket szervezett a fogási tanúsítványok, a megfigyelés, ellenőrzés és felügyelet (MCS) eszközei és stratégiai tekintetében. E speciális tréningek kiegészítik azon kapacitásépítési tevékenységeket, amelyeket a Bizottság és az EFCA harmadik országokkal és nemzetközi halászati szervezetekkel – köztük regionális halászati gazdálkodási szervezetekkel – végez a közös halászati politika égisze alatt. Ide tartozik az EU és harmadik országok közötti fenntartható halászati partnerségi megállapodás (SFPA) keretében nyújtott ágazati támogatás felhasználása, melynek célja az MCS-kapacitások növelése és a SFPA-partnerországok halászati irányításának megerősítése²⁹.

Azon számos eseten kívül, amikor technikai segítségnyújtás révén harmadik országok által végrehajtott speciális intézkedések kerültek finanszírozásra, több mint 55 fejlődő ország kapott technikai segítséget az EU-tól a következő két program keretében: az ACP FISH II program az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok csoportja (AKCS-csoport) részére 30 millió euró összegben, valamint a környezetvédelemre és a természeti erőforrások fenntartható kezelésére irányuló program (ENRTP) 2 millió euró összegben biztosított támogatást. E programok célja többek között, hogy biztosítsák a fenntartható és méltányos halászati gazdálkodást az adott régióban. Az IUU-halászat elleni küzdelem több olyan új finanszírozási javaslatnak is szerves része, amelyek jelentőséggel bírnak az élelmezésbiztonságot vagy a tengerhajózási biztonságot érintő programok szempontjából. Az uniós intézkedések célja egy olyan holisztikus és ágazatközi megközelítés érvényesítése, amely hatékonyan szolgálja a tengerészeti ágazattal kapcsolatos valamennyi probléma kezelését, legyen szó az IUU-halászatról, az élelmezésbiztonsággal összefüggő kérdésekről, a tengeren elkövetett kalóztámadásokról, fegyveres rablásokról, nemzetközi szervezett bűnözésről vagy terrorizmusról, illetve illegális kereskedelemről, emberkereskedelemtől, embercsempészetéről, fegyver- és kábítószer-kereskedelemtől, vadon élő védett állat- és növényfajok kereskedelméről vagy egyéb illegális tengeri tevékenységekről.

2.3. FELTÉTELEZETT IUU-HAJÓK TEVÉKENYSÉGÉNEK KIVIZSGÁLÁSA

2010 óta a Bizottság több mint 200 olyan esetet vizsgált ki, amelyben feltételezhetően jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatra került sor; ezek az esetek összesen 27 különböző ország hajóit érintették. A vizsgálatok a Bizottság által gyűjtött vagy a tagállamoktól, harmadik országoktól és más érdekelt felektől kapott információkon alapultak. A kivizsgálások közvetlen következményeként nyolc lobogó szerinti állam (Belize, Brazília, Comore-szigetek, Litvánia, Panama, Guineai Köztársaság, Koreai Köztársaság és Spanyolország) és négy parti állam (Libéria, Guineai Köztársaság, Sierra Leone és Bissau-Guinea) 50-nél is több hajó ellen szabott ki szankciókat több mint 8 millió eurónyi bírság és illeték formájában. Mivel ezekben az esetekben a lobogó szerinti állam, a parti állam vagy mindkettő szankciókat léptetett életbe, az érintett hajókat nem szükséges felvenni a **27. cikk (1) bekezdése** szerinti listára. Egyszersmind a Bizottság arra biztatta az érintett lobogó szerinti államokat, hogy vezessenek be igazgatási és szabályozási reformokat, hatékonyabbá téve ezzel halászflottaik tevékenységének ellenőrzését.

Az említett kivizsgálások elsősorban olyan területeken folytak, ahol az IUU-halászat a leginkább elterjedt, és ahol ez a legsúlyosabb hatást gyakorolja nemcsak a tengeri erőforrások állapotára, de a helyi közösségek megélhetésére is. A munka ugyanakkor a közvetlen uniós vonatkozású esetekre összpontosult, azaz olyan hajókra, amelyek érintettek voltak az EU-ba irányuló

²⁹ A nem uniós országokkal kötött kétoldalú megállapodásokról és a halászati politika továbbfejlesztésére elkülönített összegekről itt található információk:

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements/index_hu.htm

kivitelben, uniós gazdasági szereplők ellenőrzése alatt álltak, illetve valamely uniós tagállam lobogója alatt tevékenykedtek.

Nyolc regionális halászati gazdálkodási szervezet külön vagy közös listát vezet a saját egyezményi területén belül jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatot végző vagy azt támogató hajókról. Ezek a listák a lobogó és a kikötő szerinti államok által végzett ellenőrzések fontos eszközei, mivel az ellenőrök adatokat meríthetnek belőlük a kikötői tevékenységekkel és a fogási tanúsítványokkal kapcsolatos kockázatelemzésekhez. Az IUU-rendelet **30. cikke** értelmében az EU ezeket a listákat minden évben egyetlen uniós IUU-hajólistában³⁰ összesíti.

Az uniós IUU-hajólistán szereplő halászhajók nem folytathatnak halászatot tagállami vizeken, nem kaphatnak engedélyt a tagállamoktól és nem bérelhetők a tagállamok által, nem futhatnak be uniós kikötőkbe, nem láthatók el készletekkel és üzemanyaggal, nem váltható a személyzetük, nem vehetnek részt közös műveletekben uniós tagállam lobogója alatt közlekedő halászhajóval, nem vihetnek be halászati termékeket az EU-ba, nem állíthatnak ki fogási tanúsítványt és nem exportálhatnak vagy újraexportálhatnak halászati termékeket az EU-ból.

3. EGYÜTTMŰKÖDÉS NEMZETKÖZI SZINTEN ÉS AZ ÉRDEKELT FELEK KÖZÖTT

3.1. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az IUU-halászatot az EU önmagában nem képes leküzdeni, a globális változások felgyorsításához elengedhetetlenül fontos a nemzetközi együttműködés. Az EU 2011 szeptemberében az USA-val, 2012 júliusában Japánnal írt alá együttes nyilatkozatot a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemről. Az EU hajlandó együttműködni az IUU-halászathoz kapcsolódó ügyekben bármely országgal, amely osztja az állományvédelemmel és a halászati erőforrások fenntartható kiaknázásával kapcsolatos értékrendjét.

A Bizottság üdvözli a FAO halászhajók, hűtőhajók és ellátóhajók globális lajstromának létrehozására vonatkozó lépéseit. E kezdeményezés célja a hajók azonosításával kapcsolatos információk és más releváns adatok hozzáférhetővé tétele annak érdekében, hogy az adatok megbízhatóan és gyorsan összehasonlíthatók legyenek egyéb forrásokkal. A Bizottság részt vesz a FAO-nak a fogások dokumentálásával kapcsolatos szakértői konzultációján. Támogatja az IMO-számok alkalmazását a legalább 100 tonna bruttó űrtartalmú hajók esetében, és üdvözli, hogy a FAO Halászati Bizottsága (COFI) nemrégiben jóváhagyta a lobogó szerinti államok teljesítményére vonatkozó önkéntes iránymutatásokat.

A Bizottság szorosan együttműködik az INTERPOL-lal. 2013-tól a Bizottság megfigyelőként vesz részt az INTERPOL környezeti bűnözés ellenes programja keretében felállított, halászati bűnözéssel foglalkozó munkacsoport munkájában. A Bizottság a tagállamokkal karöltve támogatja az INTERPOL SCALE projektjét, mely egy, a halászati bűnözés leleplezését, visszaszorítását és leküzdését célzó globális kezdeményezés.

3.2. EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ÉRDEKELTEKKEL

Amennyire elengedhetetlen az IUU-halászat elleni harc terén a nemzetközi összefogás, annyira fontos az érdekeltekkel való együttműködés is.

³⁰ HL L 199., 2015.7.29., 12–20. o.

Az IUU-halászat leküzdésében jelentős szerepet játszanak a nem kormányzati szervezetek azáltal, hogy azonosítják és dokumentálják a jogellenes halászati tevékenységet, világszerte arra bátorítják a döntéshozókat, hogy tűzzék politikai napirendjükre az IUU-halászat ügyét, továbbá felhívják a nyilvánosság figyelmét e probléma jelentőségére. A nem kormányzati szervezetek már gyakran szolgáltak jól megalapozott bizonyítékkal az IUU-tevékenységekről, és ezeket a Bizottság fel tudta használni különböző vizsgálatainak során.

Az IUU-rendelet végrehajtása tekintetében fontos az ágazattal való együttműködés, hisz az elsősorban magát az ágazatot érinti. Az ágazat egyre nagyobb figyelmet fordít az ellátási lánc egyes elemeire annak érdekében, hogy az EU határait kizárólag jogszerűen fogott halászati termékek lépjenek át. A jogszerűen tevékenykedő szállítók jól jártak ezzel a szemléletváltással, míg a jogszerűtlenül tevékenykedők hátrányt szenvedtek. Az ágazattól – közvetlenül vagy a nemzeti hatóságokon keresztül – kapott információk jóvoltából a Bizottság számos olyan gyakorlati problémát tudatosított, amelyekre mindenképpen választ kell találni az IUU-rendelet hatékonyságának növelése érdekében.

4. AZ IUU-RENDELET – TOVÁBBI LÉPÉSEK

A végrehajtás során szerzett ötéves tapasztalat alapján elmondható, hogy az IUU-rendelet világszerte kedvezően befolyásolta a halászati tevékenységet. Folyamatos együttműködést teremtett az EU és a harmadik államok között. Növelte a tagállamok és a harmadik országok készségét arra, hogy jobban teljesítsék nemzetközi kötelezettségeiket lobogó szerinti, parti, kikötő szerinti vagy piac szerinti államként. A tagállamok és a harmadik országok mára azt is felismerték, hogy az IUU-halászat elleni küzdelemnek konkrét haszna van, többek között a helyi vagy az állami költségvetés magasabb bevételekhez jut, olyan bevételekhez, amelyek máskülönben az IUU-halászat szereplőit gazdagítanák.

Ami a belső feladatokat illeti, a Bizottság folytatni kívánja a jelenleg érvényben lévő rendszer hatékonyabbá tételét, miközben egyszerűsíti és korszerűsíti az IUU-rendelet végrehajtását. Számos technikai részletkérdést azonosítottunk, amelyek javíthatók a jelenlegi jogi szöveg alapján. A cél a jelenlegi rendszer költséghatékonyabbá, egyszerűbbé tétele a papíralapú rendszerről az elektronikus rendszerre való áttérés révén. Ez növelni fogja az ügyletek nyomonkövethetőségét és segít kiszűrni a rendszerből az okmányhamisítást. A Bizottság egy IT-rendszer bevezetésével korszerűsíteni fogja különösen a fogási tanúsítási eljárást, és az Európai Halászati Ellenőrző Hivatallal együttműködésben összehangolt rendszert fog létrehozni az adatok cseréje és összehasonlító ellenőrzése érdekében. Az új IT-rendszer segítségével megszüntethetővé válnak az importellenőrzésekkel kapcsolatos joghézagok és eredményesebben ellenőrizhető lesz az olyan fogási tanúsítványok felhasználása, amelyeket egyszerre több szállítmány részére állítottak ki. Ily módon nehezebbé válna az IUU-termékek származási helyének eltitkolása. A harmonizált kockázatelemzés elő fogja mozdítani a fogási tanúsítványok ellenőrzésének költséghatékonyabb megközelítését és csökkenteni fogja a tagállamok vámhatóságainak adminisztratív terheit. Ezekre a javító intézkedésekre 2015–2016-ban fog sor kerülni.

Ami a külső tennivalókat illeti, a Bizottság a meglévő IUU-problémák megoldása érdekében folytatni fogja a harmadik országokkal megkezdett munkáját kétoldalú együttműködések, dialógusok és olyan hivatalos eljárások keretében, mint az előzetes azonosítási, az azonosítási vagy a listára vételi eljárás.

A Bizottság továbbra is technikai segítséget és fejlesztési támogatást fog nyújtani a harmadik országok részére IUU-problémáik kezeléséhez. Mindez a harmadik országok közigazgatásának

kapacitásépítésére vonatkozó célzott intézkedések és uniós fejlesztési támogatási programok révén valósulhat meg, miután a szóban forgó országok szükségletei megállapításra, az azoknak megfelelő programok pedig kijelölésre kerültek.

A Bizottság azt is meg fogja fontolni, hogy a nemzetközi óceánpolitikai irányítás javítására irányuló erőfeszítésekkel összefüggésben milyen további nemzetközi szintű intézkedésekre van szükség az IUU-halászat elleni küzdelemben.³¹

Végül megjegyzendő, hogy a Bizottság javaslatot terjesztett elő az IUU-rendeletnek az Európai Unió működéséről szóló szerződés új szabályaival történő összehangolására³². Ez a folyamat egyelőre az Európai Parlament és a Tanács jóváhagyására vár.

³¹ Lásd az Európai Bizottság által kezdeményezett konzultációt a nemzetközi óceánpolitikai irányításról:

http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/index_hu.htm

³² Javaslat: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról, COM(2012) 332 final – 2012/0162 (COD), lásd a következő weboldalon: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1439200039646&uri=CELEX:52012PC0332>